

OMGEVINGSBELEID OP MAAT VAN LAND- EN TUINBOUW

Omgeving

SAMENVATTING

Vlaamse land- en tuinbouwers werken in een verstedelijkte context. Bovendien vinden op het platteland zeer veel andere activiteiten plaats: het wordt bewoond, er zijn kmo's gevestigd en de natuur is er op sommige plaatsen beschermd. Deze unieke situatie maakt het onze land- en tuinbouwbedrijven lastig, maar schept ook bijkomende verwachtingen op het vlak van milieu, natuur en landschap. Via een verdere verduurzaming van het eigen bedrijf proberen de bedrijfsleiders een antwoord op maat te bieden. We kunnen alleen vooruitgang boeken op voorwaarde dat de land- en tuinbouwers een correcte vergoeding krijgen voor de producten en diensten die ze leveren.

VERTREK VANUIT DE UNIEKE CONTEXT

Een omgevingsbeleid op maat vertrekt steeds vanuit de Vlaamse feiten. De land- en tuinbouwsector legde de voorbije decennia een hele weg af om zijn milieu-impact te verminderen en te zoeken naar duurzamere productietechnieken. Dit beleid heeft resultaten geboekt. De Vlaamse land- en tuinbouwproducten hebben zelfs per eenheid product een milieu-impact die tot de laagste in de wereld behoort (bv. de koolstofvoetafdruk per kilo rundvlees). Ook nieuwe inzichten en verbeterde meettechnieken vertalen zich steeds in grotere inspanningen van de land- en tuinbouw en de eindstreep schuift steeds verder op. De inspanningen die de land- en tuinbouw levert, moeten steeds een correcte valorisatie en waardeering krijgen.

Druk vanuit diverse hoeken weegt op de Vlaamse land- en tuinbouw. Doordat natuur, infrastructuurwerken, de industrie, de havens enzovoort grond opeisen, doet het landbouwgebied te vaak dienst als restgebied voor harde ontwikkelingen of voor natuurontwikkelingen. Dat is een totale miskenning van de eigen dynamiek van het landbouwgebied. Maar de verweving op het platteland weegt ook op de uitbating van de bedrijven zelf. Als gevolg daarvan moeten land- en tuinbouwers bij zone-eigen bedrijfsontwikkelingen in het agrarisch gebied niet alleen rekening houden met het algemeen beleid (hinder, milieu, landschap, natuur), maar ook met de bijkomende

verwachtingen die voortvloeien uit zonnevriendelijke ontwikkelingen.

CREËER EEN ONDERNEMERSVRIENDELIJK KLIMAAT

Haalbare en realistische doelstellingen vormen de beste stimulans om verbeteringen te blijven realiseren. Ze zullen de land- en tuinbouwers gemotiveerd aan de slag doen gaan en een draagvlak binnen de sector creëren of bestendigen. Land- en tuinbouwbedrijven investeren steeds op een lange termijn. Bovendien kan het productieproces niet eenvoudig bijgestuurd of stopgezet worden omdat land- en tuinbouwers met levend materiaal werken. De sector moet dus voldoende tijd krijgen om zich aan te passen aan nieuwe contexten, bijvoorbeeld de Europese steunmaatregelen in het GLB, en de maatschappelijke verwachtingen die een impact hebben op bedrijfsmodellen.

Het uitgangspunt moet zijn dat het (vergunningen)beleid vooral milieuwinst realiseert wanneer de land- en tuinbouwbedrijven mee evolueren met nieuwe, duurzamere technieken door te investeren in best beschikbare technieken (technieken die economisch en technisch haalbaar zijn om een milieuwinst te realiseren). Daarnaast mag de overheid bij het omzetten van Europees beleid naar eigen regelgeving niet verder gaan dan wat Europa oplegt (no gold plating).

Onder meer door een gelijk speelveld (level playing field) te garanderen, moet de overheid de concurrentiepositie van de Vlaamse land- en tuinbouw veiligstellen.

De combinatie van diverse wetgevingen (Nitraatrichtlijn, Kaderrichtlijn Water, IPM, randvoorwaarden van het GLB ...), elk met hun eigen doelstellingen die bij wijlen tegenstrijdig zijn, maakt het toepassen van de regels complex. Er is duidelijk nood aan meer afstemming.

De nood aan differentiatie komt steeds meer op de voorgrond. De limieten van een steeds strenger wordend generiek beleid zijn op vele vlakken bereikt (cf. in het mestbeleid het spanningsveld tussen algemene normen en gebiedsgericht beleid). Er moet naar methodieken gezocht worden die meer differentiatie mogelijk maken (billijkheid, rechtvaardigheid), niet alleen gebiedsgewijs maar ook op bedrijfsniveau.

De introductie van de omgevingsvergunning, die een combinatie is van de vroegere stedenbouwkundige en milieuvergunning, verliep zeer moeizaam. De verwachting dat het omgevingsloket de administratieve lasten en kosten zou verminderen, werd niet ingelost. Specifiek voor de land- en tuinbouwsector zijn er veel omgevingscomponenten waarmee rekening gehouden moet worden bij het indienen van een project. Zo is bijvoorbeeld de milieu-effectrapportering complex en zeer duur, terwijl een landbouwbedrijf doorgaans een vrij geringe impact heeft.

Met een investeringsbeleid op maat, dat ondersteuning biedt aan de diverse richtingen die land- en tuinbouwers uitgaan, kan de overheid de duurzaamheid van de sector op economisch, sociaal en ecologisch vlak verhogen. Ze heeft daarbij oog voor onderzoek en ontwikkeling én voor kennisdeling en vorming.

De handhaving in het omgevingsbeleid moet, vertrekkend van goede analyses en met een juiste focus, de instrumenten proportioneel en correct gebruiken. De overheid moet ook rekening houden met de complexiteit van de regelgeving en de diverse vormen van overtredingen. Op basis daarvan moet ze een rechtvaardig en aangepast handhavingskader ontwikkelen.

ONDERSTEUN DE SECTOR BIJ NIEUWE UITDAGINGEN EN VERWACHTINGEN

De maatschappij verwacht steeds meer van de land- en tuinbouw. Het zal dus een uitdaging blijven om verder verbeteringen te realiseren. Dat moet gebeuren zonder de keuze te maken voor één landbouwmodel. Er is in Vlaanderen plaats voor zeer diverse bedrijfsontwikkelingen.

In diverse transitie kan de land- en tuinbouw een bijdrage leveren en soms ook op de voorgrond treden. Denk hierbij aan groene energie (wkk's, biogas, zonne- en

windenergie) of aan de circulaire economie (het valoriseren van nevenstromen of nutriënten uit de mestverwerking, hergebruik van water ...). Voor de sector schuilen daarin ook uitdagingen en mogelijkheden om een rol op te nemen.

Onderzoek en ontwikkeling, zowel fundamenteel als praktijkgericht, kan in samenwerking met de sector een boost geven aan de verdere concretisering van nieuwe uitdagingen en het verder verduurzamen van de land- en tuinbouw. Nieuwe teelten en teelttechnieken, smart farming en dataverwerkingen behoren daarbij tot de mogelijkheden.

Met een flankerend beleid moet de overheid bedrijven ondersteunen wanneer een normale bedrijfsontwikkeling niet meer mogelijk is als gevolg van beleidskeuzes of van de omgeving van de bedrijven. Ook hier moeten steeds antwoorden gezocht worden in nauw overleg met de getroffen land- of tuinbouwers en op maat van hun bedrijf.

DOWNLOAD ONZE INSPIRATIEFICHES OP [KLEURLANDELIJK.BE](https://www.kleurlandelijk.be)

LANDBOUW RUIMTELIJK ONDER DRUK

Omgeving

VISIE van de LANDELIJKE BEWEGING

De afbakening van de agrarische en natuurlijke structuur valt stil en herbevestigd agrarisch gebied geeft onvoldoende rechtszekerheid. Zo wordt 20% van de oppervlakte van het agrarisch gebied oneigenlijk gebruikt. Bovendien leggen diverse beleidsdomeinen een claim op agrarisch gebied. De Landelijke Beweging wenst daarom dat elke beleidsontwikkeling met impact op landbouwgebied het agrarisch gebied maximaal voorbehoudt voor de beroepsland- en tuinbouw.

Juridische en andere drempels die het de land- en tuinbouwsector moeilijk maken om in te spelen op maatschappelijke verwachtingen moeten weggewerkt worden zonder dat dit de positie en rechtszekerheid van de land- en tuinbouwbedrijven in het gedrang te brengen. Hetzelfde geldt voor het multifunctionele gebruik van het agrarisch gebied. De Landelijke Beweging verwacht dat de sociaal-economische impact van het beleid steeds in kaart wordt gebracht, om te komen tot realistische en haalbare beleidsmaatregelen op maat van de Vlaamse land- en tuinbouw.

Wanneer zonevremde activiteiten toegelaten worden in het agrarisch gebied, doet dat de prijs van de grond stijgen en kan dit de exploitatie van het agrarisch gebied ernstig bemoeilijken o.a. in het kader van het vergunningenbeleid. De Landelijke Beweging betreurt dat er vandaag geen globale reconversiestrategie bestaat met betrekking tot het landbouwpatrimonium dat nu al leegstaat of nog zal vrijkomen door demografische evoluties binnen de sector.

Private investeerders en derde partijen die landbouwgronden kopen hebben een opwaartse prijsspiraal tot gevolg. Door de verouderde pachtwetgeving, die bovendien steeds meer omzeild wordt, zijn eigenaars niet meer geneigd om hun gronden te verpachten. De Landelijke Beweging vraagt dan ook een bijsturing van de pachtwet die eigenaars zal aanmoedigen om hun gronden te verpachten.

De LANDELIJKE BEWEGING vraagt

VLAANDEREN

- De ruimtebalans uit het RSV (750.000 ha) is verankerd en verzekert voldoende ruimte voor een toekomstgerichte land- en tuinbouw. De Landelijke Beweging vraagt om instrumenten te ontwikkelen die dit realiseren.
- Het Vlaamse grondbeleid moderniseert de verouderde Pachtwet en zet eigenaars aan om hun gronden aan landbouwers te verpachten. Landbouwgronden blijven ter beschikking van actieve boeren.
- De algemene principes van het BRV – zoals de verhardingsstop, het vrijwaren van open ruimte en de verhoging van het ruimtelijk rendement – krijgen een concrete vertaling.
- Waardevolle zonevremde bossen en grote complexen van bestaande natuur in agrarisch gebied krijgen een juiste planologische bestemming. Een beschermingsregeling voor deze bossen waarbij het landbouwgebied gebruikt wordt als pasmunt voor boscompensaties, is onaanvaardbaar.
- In het grond- en vergunningenbeleid blijft het agrarisch gebied voorbehouden voor beroepslandbouw en oneigenlijk gebruik van agrarisch gebied wordt afgeremd.
- Een effectief handhavingsbeleid wordt toegepast voor zonevremde activiteiten in het agrarisch gebied.
- Er is een doordacht en genuanceerd afwegingskader met betrekking tot agrarisch patrimonium dat leegstaat of vrijkomt.
- De overheid zet in op een kernversterkend beleid zodat de druk vanuit de bewoning op de open ruimte afneemt.
- De overheid zet het instrumentarium van het Decreet Landinrichting in zodat het ook de hoofdfunctie van het betrokken gebied ten goede komt en de uitvoering van de principes uit het BRV ondersteunt.
- Door een transparante, vlotte en correcte uitvoering van het instrumentarium van het flankerend beleid (Instrumentendecreet, Decreet Landinrichting) krijgen landbouwers een correcte vergoeding wanneer ze getroffen worden in hun bedrijfsuitbating en –ontwikkeling.

VLOTTE VERGUNNINGVERLENING, EEN UITDAGING

Omgeving

VISIE van de LANDELIJKE BEWEGING

Doordat een vergunningsprocedure voor een land- of tuinbouwbedrijf veel aspecten heeft (milieunormering, natuur, goede ruimtelijke ordening, onroerend erfgoed, archeologie ...) verlopen trajecten soms moeizaam. Dat mag niet leiden tot een stilstand van de vergunningverlening in de land- en tuinbouwsector.

De Landelijke Beweging verwacht dat een klantvriendelijke overheid bereid is haar rol te spelen in informele en formele voortrajecten binnen de vergunningverlening en dat het omgevingsloket in staat is om administratieve lasten en kosten te verminderen.

Binnen het agrarisch gebied moeten zone-eigen activiteiten steeds ontwikkelingsmogelijkheden krijgen. Het spreekt voor zich dat daarbij rekening gehouden wordt met de lokale context. Zonevreemde activiteiten of bewoners mogen de normale ontwikkelingskansen

van de land- en tuinbouwer niet hypothekeren. De trage afwikkeling van beroepsprocedures komt het investeringsklimaat niet ten goede.

De best beschikbare technieken (BBT) blijven het uitgangspunt voor de vergunningverlening. Zo'n aanpak garandeert dat activiteiten en inrichtingen op een economische haalbare manier hinder en druk op de omgeving verminderen.

Het lucht-, water- en bodembeleid heeft een grote invloed op de vergunningverlening. Er lopen diverse langetermijntrajecten, zoals het Luchtbeleidsplan 2030 en het asbestafbouwbeleid, die vaak een impact hebben op de vergunningverlening. Bij het concretiseren van deze beleidsplannen moet er rekening gehouden worden met de specifieke situatie van de land- en tuinbouw.

De LANDELIJKE BEWEGING vraagt

VLAANDEREN

- Een stabiel en performant omgevingsloket betekent een meerwaarde voor wie een vergunning aanvraagt en realiseert een administratieve vereenvoudiging.
- De belangen van zonevreemde activiteiten of bewoners staan steeds in het perspectief van de normale ontwikkeling van zone-eigen activiteiten.
- De toegang tot procedures om in beroep te gaan tegen vergunningen is beperkt en alleen argumenten die ter zake doen opgeworpen kunnen worden.
- Beroepsprocedures kunnen snel en vlot afgewikkeld worden, waardoor werken na een schorsing niet maanden of jaren moeten worden stilgelegd.
- Bij de omzetting van Europese regelgeving is er aandacht voor de concurrentiepositie van onze bedrijven op de internationale markt (level playing field) en de regels zijn niet strenger dan wat Europa vraagt (no gold plating).
- Bij het verlenen van vergunningen hanteert de overheid de best beschikbare technieken (BBT's) als uitgangspunt.
- Archeologisch onderzoek gebeurt gericht, op basis van archeologiekaarten met de verworven archeologische kennis zodat er archeologische onderzoeken worden opgelegd wanneer er een meerwaarde/kenniswinst te verwachten is.
- De maatschappelijke kosten van archeologische onderzoeken worden niet afgewenteld op individuele bouwheren en zeker niet op land- en tuinbouwbedrijven, die de kosten niet kunnen doorrekenen.
- Stedenbouwkundige voorschriften staan de realisatie van de bestemming in de praktijk niet in de weg en sluiten maximaal aan bij de Vlaamse typevoorschriften.
- Een verdere integratie van ruimtelijke planning met milieubeleid tot omgevingsplanning leidt tot een meerwaarde door bijvoorbeeld een vereenvoudigde vergunningverlening.
- De omgevingsplanning krijgt zo vorm dat er geen bijkomende beperkingen worden opgelegd via vergunningverlening en sectorale regelgeving.
- De MER-regelgeving is beter toepasbaar. Door een betere scoping van de MER's worden ze opgesteld met de juiste focus, waardoor de administratieve last vermindert.
- De overheid betreft de land- en tuinbouwsector bij de opmaak van sectorale beleidsplannen i.v.m. lucht, bodem en water.

NATUUR MET GEZOND BOERENVERSTAND

Omgeving

VISIE van de LANDELIJKE BEWEGING

De strikte (natuur)wetgeving creëert onoverkomelijke drempels om meer biodiversiteit te realiseren in het agrarisch gebied of aan landschapsbescherming te doen. De Landelijke Beweging pleit voor een specifieke natuurwetgeving in het agrarisch gebied, die spoort met de bestemming van het gebied. Het agrarisch gebied is in de eerste plaats bestemd voor beroepsland- en tuinbouw.

De realisatie van de Europese natuurdoelen is een grote opdracht voor Vlaanderen. Het natuurbeleid moet daar dan ook op gefocust blijven, binnen de Natura 2000-gebieden. Bij de verdere implementatie wordt steeds rekening gehouden met de sociaal-economische impact en met de afgesproken principes, zoals 'Sterkste schouders, zwaarste lasten.' Het goedgekeurd flankerend beleid wordt

voortgezet, zodat getroffen landbouwbedrijven oplossingen op maat kunnen zoeken.

Net zoals in andere domeinen levert de land- en tuinbouw een bijdrage aan het natuurbeleid. De sector doet dat vandaag onder andere via overeenkomsten tussen de overheid en betrokken sectoren. Ook in het agrarisch gebied kan de biodiversiteit toenemen, op voorwaarde dat er instrumenten ontwikkeld worden waardoor de zone-eigen activiteiten niet verdrukt worden door een toename van de biodiversiteit. Verder moeten er gepaste schaderegelingen uitgewerkt worden nu er steeds meer nieuwe soorten opduiken in de Vlaamse open ruimte (wolven, everzwijnen, bevers...).

De LANDELIJKE BEWEGING vraagt

VLAANDEREN

- Er wordt een statuut 'natuur in agrarisch gebied' ingevoerd, zeker nu ook soortenbeschermingsprogramma's goedgekeurd worden in agrarisch gebied. Hierdoor kunnen land- en tuinbouwers het heft in eigen handen nemen zonder dat de rechtszekerheid en de hoofdfunctie van het agrarisch gebied in gedrang komt.
- Het agrarisch gebied wordt niet gebruikt voor boscompensatie en aankoopsubsidies voor natuurdoeleinden worden stopgezet. Het instrument van de planologische ruil wordt ook ingezet in het belang van beroepsland- en tuinbouw.
- De functie van landbouwers als beheerders van het landschap krijgt erkenning. Landbouwers krijgen de kans om die functie op te nemen zonder nadelig effect op de rentabiliteit van hun bedrijf. Een degelijke financiële ondersteuning voor beheer en onderhoud van natuur en landschap kan daarbij een belangrijke rol spelen. De financiering hiervan gebeurt ook met middelen van natuurbeleid.
- Het natuurbeleid focust op het Europese natuurbeleid en houdt rekening met de sociaal-economische impact en met principes zoals 'De sterkste schouders dragen de zwaarste lasten.'
- Het goedgekeurde flankerend beleid PAS wordt voortgezet met voldoende middelen zodat de getroffen landbouwers correct vergoed worden en opnieuw toekomstperspectief krijgen.

- De overheid stemt (of past aan) het schadebeleid af op de komst van nieuwe (oude) soorten. Schade wordt eerst zo veel mogelijk voorkomen door een goede combinatie van jacht- en bestrijdingsmogelijkheden en haalbare preventieve maatregelen. Uiteindelijke schade wordt correct vergoed via eenvoudige procedure.
- Een eigenaar die geen jachtrecht verleent aan een jager voor zijn grond, wordt geacht aansprakelijk te zijn voor de schade die door het wild wordt veroorzaakt.
- De huidige bescherming van de poldergraslanden via het landbouwbeleid in het perspectief van het GLB 2020 wordt voortgezet.

EUROPA

- Bij de evaluatie en bijstelling van Europese richtlijnen (Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn, Kaderrichtlijn Water ...) is er voldoende aandacht voor de sociaal-economische gevolgen en de regionale verschillen tussen de lidstaten binnen Europa.

GROTE PROJECTEN, LANDBOUW TWEE KEER DE DUPE?

Omgeving

VISIE van de LANDELIJKE BEWEGING

Er wordt vaak gesteld dat in het agrarisch gebied geen natuur aanwezig is, maar bij grote werken in het agrarisch gebied, bijvoorbeeld voor de aanleg van een weg, worden er toch heel veel natuurcompensaties geëist.

Bij grote infrastructuurwerken en de eventuele compensatie die daarmee gepaard gaat, moeten principes van zuinig ruimtegebruik correct toegepast worden.

Het decreet 'Complexe projecten' en het integratiespoor voor het plan-MER zouden instrumenten moeten zijn die de moeizame realisatie van grote infrastructuurwerken uit het slop trekken. Vanuit de Landelijke Beweging stellen wij vast dat de impact op landbouw

vaak onvoldoende en laat in kaart gebracht wordt en niet doorweegt in scenario-analyses. Dit gaat in tegen de doelstellingen van het decreet. De landbouwimpact moet volledig en tijdig in kaart gebracht worden, zowel op bedrijfsniveau als op het niveau van de agrarische structuur.

Vlaanderen worstelt met de correcte toepassing van (Europese) natuurregelgeving en zoekt zijn heil te vaak in oplossingen waarbij het agrarisch gebied als pasmunt gebruikt wordt. Landbouwgrond mag geen pasmunt zijn door er natuur te ontwikkelen om de uitbreiding van harde bestemmingen mogelijk te maken. Anders dreigt landbouw twee keer te verliezen. Deze aanpak ondermijnt ook de geloofwaardigheid van het natuurbeleid en doet wantrouwen groeien.

De LANDELIJKE BEWEGING vraagt

VLAANDEREN

- Bij infrastructuurwerken in het agrarisch gebied geldt het principe van zuinig ruimtegebruik. De overheid vermijdt dat de land- en tuinbouwsector twee keer betaalt: door grond af te staan om de infrastructuurwerken te realiseren én nogmaals om natuur te compenseren.
- Het principe van zuinig ruimtegebruik geldt ook bij de planning en realisatie van fietssnelwegen in het kader van een groenere mobiliteit en van bijkomende nutsvoorzieningen in het kader van groenere energie. De open ruimte en de hoofdfunctie van het agrarisch gebied worden op die manier maximaal veiliggesteld.
- De overheid betreft bij de realisatie van grote infrastructuurwerken de landbouwsector vroeg in de procedure, met name bij het afwegen van de scenario's.
- Bij grote infrastructuurprojecten met een potentiële impact op speciale beschermingszones, past Vlaanderen de Europese natuurregelgeving correct toe en brengt eerst de alternatieven in kaart. Pas als er geen alternatief is dat geen betekenisvolle aantasting veroorzaakt, wordt onderzocht of er sprake is van een dwingend openbaar belang dat natuurcompensaties mogelijk maakt voor de realisatie van het infrastructuurproject.
- Bij natuurcompensatie onderzoekt de overheid diverse oplossingen. De compensatie hoeft niet noodzakelijk te leiden tot bijkomende claims op het agrarisch gebied, maar kan ook gerealiseerd worden via kwaliteitsverbetering of in gebieden met minimale landbouwimpact.

KLIMAAT GEEFT KANSEN EN BEDREIGINGEN

Omgeving

VISIE van de LANDELIJKE BEWEGING

De land- en tuinbouwbedrijven dragen ook bij aan de uitstoot van broeikasgassen in Vlaanderen. Daarom wordt verwacht dat de land- en tuinbouw, samen met de andere sectoren, verder inzet op een reductie. De land- en tuinbouwers deden al heel wat inspanningen. Sinds 1990 daalden de broeikasgasemissies van de landbouwsector met 24%, terwijl de totale emissies in Vlaanderen in diezelfde periode slechts met 12% daalden en de broeikasgasemissies van het transport zelfs met 30% stegen.

In Vlaanderen is de land- en tuinbouw verantwoordelijk voor 8% van de broeikasgasemissies, vooral als gevolg van natuurlijke processen. De broeikasgassen die uitgestoten worden in andere sectoren, zoals transport en huishoudens, zijn daarentegen het gevolg van het verbranden van fossiele brandstoffen. Doordat de natuurlijke processen in de landbouw niet volledig beheersbaar zijn, is het potentieel om de broeikasgassen hier terug te dringen kleiner dan in andere sectoren.

Voor de Landelijke Beweging ligt de invoering van een koolstofprijs erg moeilijk. De landbouwsector kan de stijgende kostenpost immers niet doorrekenen en is hierdoor erg kwetsbaar. Onze landbouwers produceren in een Europese context en concurreren op een wereldmarkt, terwijl in de meeste andere landen nog geen koolstofprijs van toepassing is. Ook bestaan er in de landbouwsector nagenoeg geen praktijkrijpe alternatieven voor fossiele brandstoffen. Een voldoende lange overgangstermijn (na 2020) is nodig zodat de landbouwbedrijven genoeg tijd hebben om zich aan te passen.

Land- en tuinbouw kan een speler zijn in het klimaatbeleid, omdat de bodem een grote rol heeft in het opslaan van koolstof en het verwijderen van het broeikasgas CO₂ uit de atmosfeer. Het is belangrijk om de sector te blijven betrekken bij de uitwerking van maatregelen inzake de klimaatadaptatie.

De LANDELIJKE BEWEGING vraagt

VLAANDEREN

- De inspanningen in het terugdringen van broeikasgasemissies die de land- en tuinbouw al geleverd heeft en nog moet leveren, worden correct gevaloriseerd.
- In de klimaatdiscussie gebruikt de overheid feitelijke, Vlaamse gegevens. Ze trekt mondiale cijfers en productiemethoden uit andere regio's niet zomaar door naar Vlaanderen.
- De doelstellingen houden rekening met het werkelijke aandeel van de landbouwsector in de broeikasgasemissies (8%). Dit percentage ligt immers beduidend lager dan dat van de huishoudens (13%) en het transport (22%).
- Onderzoek en ontwikkeling maar ook kennisdeling en vorming zijn speerpunten.
- De overheid ontwikkelt stimulerende, vrijwillige instrumenten en geeft correcte vergoedingen voor klimaatdiensten die de land- en tuinbouwsector levert, maar die niet door de markt vergoed worden, zoals het opslaan van koolstof.
- De overheid werkt een aangepaste wetgeving uit die mee-evolveert, bijvoorbeeld voor het mestbeleid, zodat de land- en tuinbouw zijn rol optimaal kan opnemen bij het opslaan van koolstof in de bodem.
- De opgelegde maatregelen zijn technisch en economisch haalbaar en kwamen tot stand in overleg met de sector.
- Een betaalbare brede weersverzekering wordt ingevoerd en specifieke risico's worden ingedekt. Hierbij is een duidelijke definiëring van de toekomstige rol en functies van het landbouwrampenfonds noodzakelijk.
- De overheid stimuleert onderzoek in het kader van klimaatadaptatie. Denk hierbij onder meer aan de gevolgen van de verzilting, het effect van de klimaatverandering op de groei van planten, de toepassing van bestrijdingsmiddelen, kwaliteit en beheer van de bodem of aan droogteresistente rassen.
- De overheid voert een beleid van zuinig ruimtebeslag bij de uitvoering van adaptatiemaatregelen, bv. bij de aanleg van bufferbekkens en overstromingsgebieden zodat landbouwgebruik mogelijk blijft.

VRUCHTBARE BODEM

Omgeving

VISIE van de LANDELIJKE BEWEGING

De Landelijke Beweging is er zich van bewust dat een vruchtbare bodem dé basisgrondstof is voor een productieve land- en tuinbouw. De Landelijke Beweging wenst dat het bodembeleid lokaal en gebiedsgericht ingevuld wordt, meer bepaald doordat de overheid samen met de boeren en tuinders zoekt naar oplossingen op maat voor een bepaalde regio.

De sector is bereid om via het bodembeleid een bijdrage te leveren aan het klimaatbeleid, onder andere door koolstof in de bodem op te slaan.

Om ervoor te zorgen dat onze bodem vruchtbaar blijft, moet er rekening gehouden worden met een veranderend klimaat, waardoor er onder meer veel neerslag kan vallen op een korte tijdspanne. In dat kader is het ook noodzakelijk dat het erosiebeleid voortgezet wordt.

De Landelijke Beweging vraagt werkbare beleidsmaatregelen met een impact op de bodemkwaliteit (Nitraatrichtlijn, Kaderrichtlijn Water, IPM, randvoorwaarden van het GLB ...) die in- en toepasbaar zijn in de landbouwbedrijfsvoering en waarvan de aspecten elkaar niet tegenwerken.

De LANDELIJKE BEWEGING vraagt

VLAANDEREN

- Het beleid beoogt zowel milieu- als klimaatwinst, met beleidsmaatregelen die haalbaar zijn voor en gedragen zijn door de land- en tuinbouwsector. Deze maatregelen zijn op elkaar afgestemd en hun potentiële wisselwerking en complementariteit is in kaart gebracht.
- De overheid heeft aandacht voor de gevolgen op de werkorganisatie en de kostprijs van mogelijke maatregelen.
- Staalnames en bodemanalyses zijn geharmoniseerd. De overheid zet deze instrumenten ook in om land- en tuinbouwers te ondersteunen en niet alleen om hen te bestraffen.
- De overheid behoudt de huidige erosie maatregelen, in werkbare pakketten. Ze blijft de land- en tuinbouwers betrekken en overlegt met hen. Een beleid dat oplossingen aanreikt voor lokale problematieken is constructiever dan een generiek maatregelenpakket voor heel Vlaanderen.
- Het nieuwe mestdecreet houdt rekening met de belangrijke rol van stalmest en stro in het op peil houden van de bodemkwaliteit en bodemvruchtbaarheid.
- Bij implementatie van het GLB worden stimulerende maatregelen genomen voor het op peil houden van de bodemkwaliteit en bodemvruchtbaarheid.

VOLDOENDE KWALITATIEF GOED WATER

Omgeving

VISIE van de LANDELIJKE BEWEGING

De land- en tuinbouw wordt vaker geconfronteerd met extreme weersomstandigheden. Droogte en wateroverlast lijken misschien wel elkaars tegenpolen, maar mogen niet los van elkaar gezien worden. Periodes met een teveel aan water moeten gebruikt worden om water voldoende op te slaan om een (extreem) droge periode zoveel als mogelijk te kunnen overbruggen. De Landelijke Beweging wil enerzijds inzetten op waterbuffering waarbij we maximale opvang van water stimuleren, zowel op bedrijfsniveau als collectief. Anderzijds willen we inzetten op nog meer efficiënt watergebruik.

Het waterbeheer in het agrarisch gebied wordt afgestemd op de noden van de land- en tuinbouwsector. Hierbij worden de gevolgen voor land- en tuinbouw steeds in kaart gebracht en wordt er rekening gehouden met de behoeften van de sector.

Een meersporenaanpak in het waterbeleid dringt zich op waar ook de sector zelf zijn verantwoordelijkheid wil opnemen en verder wil investeren in waterbuffering en efficiënter watergebruik op bedrijfsniveau.

Zelfs na jaren overleg is de waterfactuur, zoals die bij de land- en tuinbouwers toekomt, nog steeds niet transparant. Bij het uittekenen van een beleid rond de waterkwaliteit, kan een realistische, gebiedsgerichte aanpak, die niet bestraffend optreedt maar vooruitgang belooft, voor een verbetering van de waterkwaliteit zorgen.

De Vlaamse boeren hebben door efficiënt te produceren een ont koppeling gerealiseerd tussen het verhogen van de land- en tuinbouwproductie en de milieu-impact. De overheid moet oog hebben voor de vooruitgang die al geboekt werd en mag louter de productie van dierlijke mest niet als probleem beschouwen.

Ook het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen heeft invloed op de waterkwaliteit. De Landelijke Beweging ziet twee belangrijke oorzaken die aangepakt kunnen worden: puntvervuiling (wanneer door slechte praktijk op specifieke plaatsen te veel gewasbeschermingsmiddelen terecht komen) en afspoeling van gewasbeschermingsmiddelen op plaatsen waar erosie optreedt.

De LANDELIJKE BEWEGING vraagt

VLAANDEREN

- Bufferbekkens voorkomen overstromingen en voorzien in extra water voor de land- en tuinbouw tijdens periodes van droogte.
- Er is voldoende water beschikbaar voor gewassen en drinkwater voor dieren.
- Het water- en peilbeheer van waterlopen in het agrarisch gebied wordt afgestemd op de noden van de land- en tuinbouwsector zodat verdroging en vernatting vermeden wordt.
- Door een goed beheer van de waterlopen, kan water voor landbouwgebruik in periodes van droogte prioriteit krijgen, rekening houdend met de waterkwaliteit die noodzakelijk is voor sommige productieprocessen.
- Land- en tuinbouwers krijgen een correcte vergoeding voor de blauwe diensten die ze leveren, bijvoorbeeld wanneer landbouwgronden bij overstromingen dienst doen als buffers.
- Vlaanderen maakt maximaal gebruik van de uitzonderingsmogelijkheden in de Kaderrichtlijn Water. Daardoor zijn de doelstellingen voor het verbeteren van de kwaliteit van het oppervlaktewater realistisch en haalbaar en werken niet demotiverend.
- Professionele gebruikers ontvangen een overzichtelijke en transparante waterfactuur.
- Het mestbeleid is realistisch en haalbaar, via een gebiedsgerichte aanpak die vooruitgang belooft. Er is een goed onderbouwd flankerend beleid, met een sleutelrol voor het CVBB.
- In het mestbeleid zijn geen maatregelen opgenomen waarvan niet bekend is of ze de grondwaterkwaliteit op korte of middellange termijn verbeteren.

EUROPA

- De Fitness Check van de Kaderrichtlijn Water wordt gebruikt om een realistisch tijdspad uit te tekenen om de doelstellingen te halen. Daarbij wordt in voldoende mate rekening gehouden met de context waarbinnen die doelstellingen bereikt moeten worden.
- Land- en tuinbouwers leveren een bijdrage aan de circulaire economie doordat effluent uit mestverwerking erkend is als kunstmeststof en ze het op een bredere schaal kunnen toepassen.
- Bij de goedkeuring van het Vlaamse mestbeleid wordt rekening gehouden met de grote inspanningen die de land- en tuinbouwsector al leverde. Het uitgetekende beleid belooft vooruitgang, ook al werden de doelstellingen (nog) niet volledig bereikt.

DUURZAAM INZETTEN OP GEWASBESCHERMING

Omgeving

VISIE van de LANDELIJKE BEWEGING

Al heel wat jaren passen land- en tuinbouwers een geïntegreerde gewasbescherming en een duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen toe. De invoering van de fytolicensie zorgde ervoor dat gebruikers goed geïnformeerd gebruik maken van deze producten. Gewasbeschermingsmiddelen hebben een plaats in een duurzame landbouw en zijn noodzakelijk voor het bestrijden van ziekten en plagen. Een doordacht gebruik van gewasbeschermingsmiddelen met een zo klein mogelijke negatieve milieu-impact is noodzakelijk.

De maatschappelijke bezorgdheden rond het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen zijn terecht. Maar rekening houdend met de strenge risicobeoordeling, die gebaseerd is op objectieve weten-

schappelijke argumenten, en de verplichte toepassing van Integrated Pest Management (IPM) zijn de erkende gewasbeschermingsmiddelen bij oordeelkundig gebruik veilig voor mens en milieu.

Als gevolg van de strenge erkenningsprocedure verdwijnen er wel meer actieve stoffen dan er bijkomen. Voor de land- en tuinbouwers is het cruciaal dat ze blijven beschikken over voldoende actieve stoffen om adequaat te kunnen reageren op ziekten en plagen. Onderzoek kan innovatie stimuleren en de basis vormen voor de zoektocht naar effectieve actieve stoffen, met zo weinig mogelijk impact op mens en milieu.

De LANDELIJKE BEWEGING vraagt

VLAANDEREN

- De overheid stimuleert en geeft financiële ondersteuning aan onderzoek naar effectieve en milieuvriendelijke(re) alternatieven voor de bestaande gewasbeschermingsmiddelen.
- De (inter)regionale coördinatie, samenwerking en communicatie verloopt beter.

BELGIË

- Het beleid is gebaseerd op objectieve wetenschappelijke beoordelingen.
- De fytolicensie blijft een kwaliteitsvol instrument voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.
- De overheid stimuleert en geeft financiële ondersteuning aan onderzoek naar effectieve en milieuvriendelijke(re) alternatieven voor de bestaande gewasbeschermingsmiddelen.
- De (inter)regionale coördinatie, samenwerking en communicatie verloopt beter.
- Ook voor kleine teelten, zoals bijvoorbeeld de sierteelt, volgrondsgroenten, kleinfruit,... is er een verzekerd aanbod van erkende actieve stoffen.

EUROPA

- Het beleid is gebaseerd op objectieve wetenschappelijke beoordelingen.
- Op de Europese markt zijn er voldoende gewasbeschermingsmiddelen beschikbaar tegen marktconforme prijzen.
- De overheid stimuleert en geeft financiële ondersteuning aan onderzoek naar effectieve en milieuvriendelijke(re) alternatieven, zoals de laag risicostoffen, voor de bestaande gewasbeschermingsmiddelen.
- Ook voor kleine teelten, zoals bijvoorbeeld de sierteelt, volgrondsgroenten, kleinfruit,... is er een verzekerd aanbod van erkende actieve stoffen.

SPELER IN DE ENERGIETRANSITIE

Omgeving

VISIE van de LANDELIJKE BEWEGING

De Vlaamse land- en tuinbouw heeft een aandeel van 1,9% in het totale Vlaamse energieverbruik. Dat was nog 3,2% in 1990. De land- en tuinbouwers leverden dus al zeer veel inspanningen en willen op de ingeslagen weg verder gaan.

Minstens een kwart van de bedrijven produceert vandaag op een of andere manier groene energie. Ze beschikken immers over ruimte en dakoppervlakte en produceren biomassa. Met deze troeven kunnen ze een sleutelrol opnemen in de energietransitie op het platteland. Land- en tuinbouwers moeten het grote potentieel aan hernieuwbare energie die ze zelf produceren op een financieel, technisch en juridisch haalbare manier kunnen inzetten op het eigen bedrijf en in de (directe) omgeving via samenwerkingsverbanden.

De Landelijke Beweging begrijpt dat investering in hernieuwbare energie niet geremd mag worden door een te strikte interpretatie van planologische voorschriften, maar een kader dat inplanting van installaties voor hernieuwbare energie op de juiste locaties

stimuleert, blijft noodzakelijk. Het principe van de bestemmingsneutraliteit mag bijvoorbeeld niet zo ingevuld worden dat zonnepanelen geïnstalleerd worden op waardevolle landbouwgrond als er nog voldoende dakoppervlakte beschikbaar is.

Wat de inplanting van grote windturbines in het agrarisch gebied betreft, worden volgens de Landelijke Beweging te zeer ad hoc en zonder al te veel onderbouwing zogenaamde natuurcompensaties gevraagd.

Tot slot beseft de Landelijke Beweging dat de toenemende productie van hernieuwbare energie een heel ander gebruik van het elektriciteitsdistributienetwerk met zich meebrengt en zodoende een aanpassing van tariefstructuur vraagt (capaciteitsmechanisme). Studies rond de mogelijke varianten van capaciteitsmechanismen leveren diverse alternatieven op. Belangrijk is dat een variant gekozen wordt die de werkelijke kosten per verbruiker vertegenwoordigt en die niet ten koste gaat van investeringszekerheid.

De LANDELIJKE BEWEGING vraagt

VLAANDEREN

- Met sterkere distributienetwerken op het platteland (voor elektriciteit zowel als aardgas en warmte) kunnen geplande investeringen in hernieuwbare energieprojecten uitgevoerd worden en optimaal presteren.
- Samenwerkingsverbanden, zoals energiecoöperaties, zowel met bedrijven als met particulieren, worden gestimuleerd.
- De overheid ontwikkelt een stimulerend regelgevend kader voor biogas van lokale nevenstromen. Hierbij denken we aan de valorisatie van biogas tot groen gas, waarbij biogas opgezuiverd wordt tot aardgaskwaliteit en op het aardgasnet geïnjecteerd wordt.
- Een volledig compensatiemechanisme zorgt dat het rendement van onder andere pocketvergisters niet in het gedrang komt na invoering van de digitale meter.
- De positieve klimaatimpact en primaire energiebesparing gekoppeld aan de netto-elektriciteitsproductie door land- en tuinbouwbedrijven wordt op conto van de land- en tuinbouwsector gezet.
- De overheid gaat niet in op ongegronde natuurclaims bij de plaatsing van grote windmolens in agrarisch gebied.
- Er is een duidelijk vergunningskader voor kleine en middelgrote windmolens.
- Er is aandacht voor zuinig ruimtegebruik bij de plaatsing van zonnepanelen en windmolens in agrarisch gebied, dat immers primair bedoeld is voor landbouwproductie. Zonnepanelen in agrarisch gebied worden bij voorkeur geplaatst op daken en niet op landbouwgronden.
- Steunmechanismen met een voldoende lange looptijd vergroten de investeringszekerheid.
- Een invoering van een aangepaste tariefstructuur (capaciteitsmechanisme) die aan de eindgebruiker de werkelijke kosten aanrekent (kostenreflectief) en die niet ten koste gaat van investeringszekerheid.

